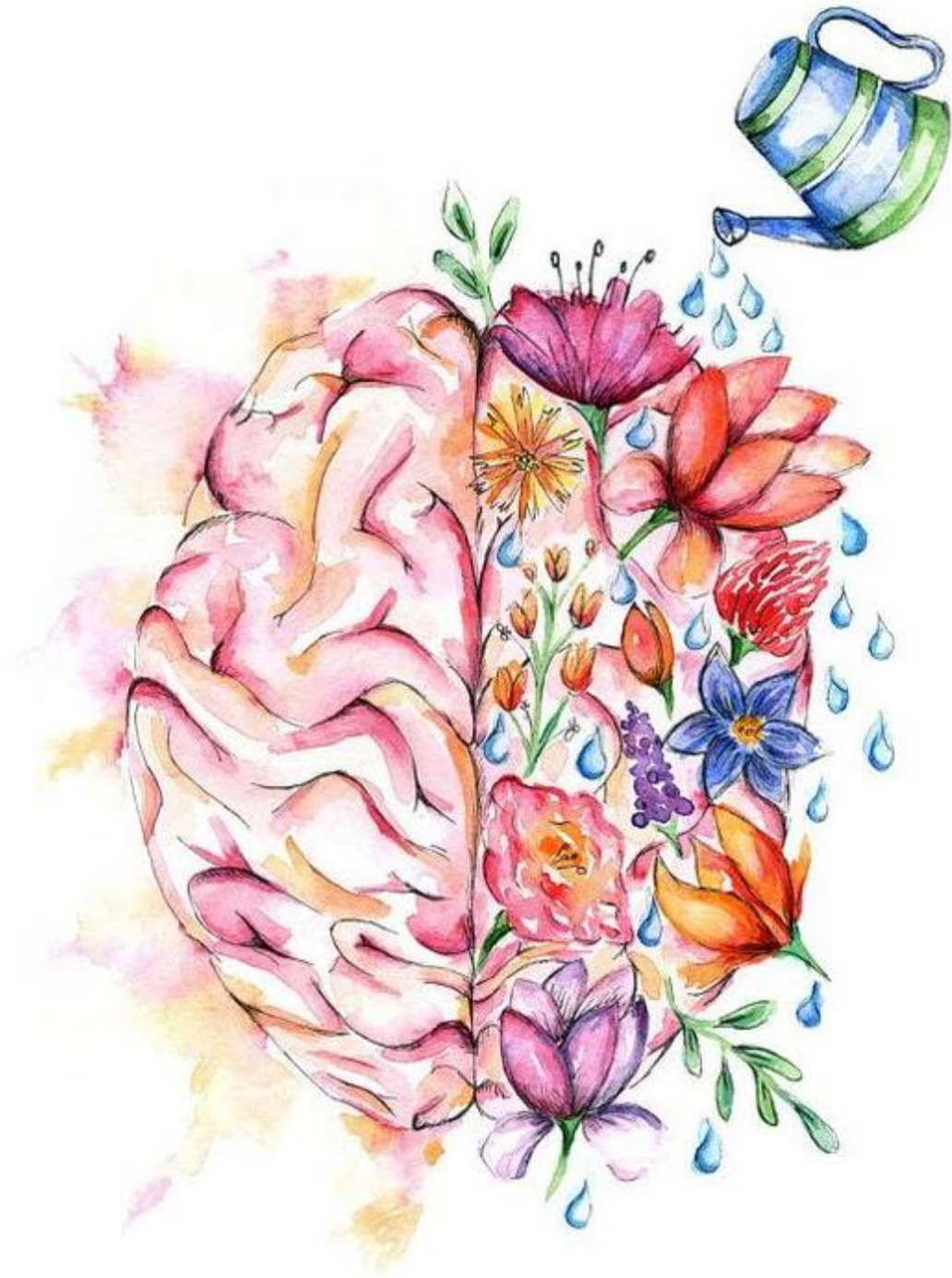

ห้องเรียนที่มีชีวิตชีวา

อันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน

: เมื่อใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งจึงเข้าใจ

: คณุนุ่น คณุนุมีปัญญาภาษาไทย ชั้น ๑ : เขียน

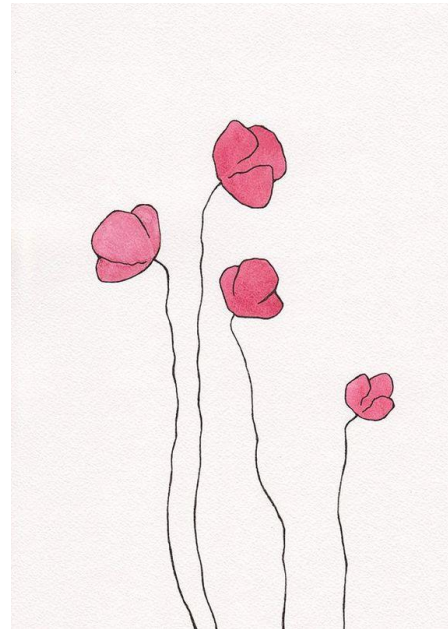
บันทึกใคร่ครวญตนเอง

หลังจากที่ได้ทบทวนสะท้อนคิดถึงการทำหน้าที่ครูตลอดสองปีที่ผ่านมา ฉันพบว่าตัวเองมีคำถามเกิดขึ้นระหว่างทางมากมาย แต่ไม่เคยนำกลับมาคิดให้ลึกซึ้งและไม่ได้พยายามหาทางแก้ปัญหาให้กับเรื่องเหล่านั้น เมื่อมีโอกาสให้ได้ทบทวนจึงเกิดเป็นคำถามที่ฉันต้องการหาคำตอบ

ภาคเรียนจันกะ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ย้อนกลับไปในช่วงต้นภาคการศึกษา กับ การทำหน้าที่ครูมาเป็นเวลาหนึ่งปี ในตอน เริ่มแรกฉันและครูคู่วิชาได้เข้าร่วมทำวิจัยชั้น เรียนกับครูปาด ปัญหาแรกที่เกิดขึ้นสำหรับฉัน คือ การเครียดกับแผนการสอน ด้วยความที่ไม่ เคยสอนเด็ก ๆ ชั้นหนึ่งในภาคเรียนฉันทะเลมาก่อน ฉันจึงเกิดอาการงุนงงและสับสน เกิดความ คาดหวังมากเกินไป ไม่รู้ว่าเด็ก ๆ สามารถเรียนรู้ ได้แค่ไหนและมีความแตกต่างกันมากเท่าใด แผนแรกเป็นแผนที่ครูใหม่เขียนมาให้อย่าง ละเอียด ฉันพยายามอ่านทำความเข้าใจ กระบวนการต่างๆ ให้แม่นยำ ซึ่งยอมรับเลยว่า มันคือการท่องจำและนำไปสอน ผลคือ ฉันเกิด ความกังวลขณะที่สอนอยู่ตลอดเวลา กลัวจะลืม ชั้นตอนบางอย่าง และกลัวจะทำไม่ได้ตามแผนที่ ครูใหม่เขียนมา กลายเป็นว่า *สิ่งที่ฉันให้ ความสำคัญกลับไม่ใช่ที่ตัวผู้เรียน แต่ฉันให้ ความสำคัญกับแผนการสอนมากกว่า* แทนที่จะ ยึดผู้เรียนเป็นหลัก และใช้แผนเป็นเพียง เครื่องมือที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย คำถาม ที่เกิดขึ้นกับฉันในตอนนั้น คือ

ฉันยึดติดกับแผนการสอนมากเกินไปหรือไม่ฉัน จะทำให้ห้องเรียน Flow ได้อย่างไร ?

หลังจากผ่านปัญหานั้นฉันก็พยายาม ยึดหยุ่นกับแผนมากขึ้น ให้กระบวนการเรียนรู้ ไหลไปตามผู้เรียนในขณะนั้น ถึงแม้ว่าอาจจะ ต้องตัดขั้นตอนบางอย่าง หรือเพิ่มขั้นตอน บางอย่างเข้ามา แต่สิ่งที่หายไปก็ไม่ได้สูญเปล่า เพราะมีสิ่งใหม่ๆ เข้ามาทดแทนในทุกครั้ง เช่น การยอมตัดขั้นตอนแลกเปลี่ยนเพื่อให้นักเรียน ได้มีเวลาเรียนรู้และทำงานมากขึ้น (สิ่งที่เห็นใน ห้องเรียนขณะนั้นคือ เด็กๆ กำลังสนุกกับการ เรียนรู้ร่วมกันมาก และเด็กๆ ขอเวลาในการ ทำงานเพิ่มอีก) หรือการสร้างทักษะและแรงจูงใจ ในการเขียนงานให้สวยและสะอาด เป็นสิ่งที่ เด็กๆ ไม่ให้ความสำคัญแต่ฉันเห็นว่า เป็นสิ่ง สำคัญมากและไม่ควรปล่อยผ่านไป ฉันจึง ยอมสละขั้นตอนบางอย่างในแผนและเพิ่มเวลา

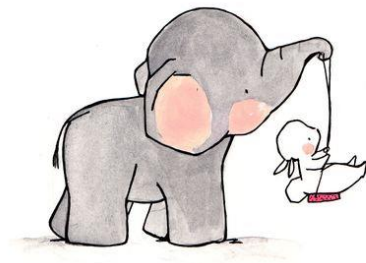
ให้เด็กได้ทบทวนตัวเองและฝึกเขียนให้ดีขึ้น ซึ่งผลปรากฏว่า เด็กๆมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เขียนสวย เรียบร้อย สะอาด และภาคภูมิใจกับความพยายามและตั้งใจของตนเอง เด็กๆเล่าให้ฟังว่าตนเองเปลี่ยนไป แม้กระทั่งตอนทำการบ้านที่บ้านก็ตั้งใจเขียนมากขึ้น จนคุณแม่ต้องทักและชื่นชมถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้

การตั้งคำถามข้อนี้ ทำให้ฉันได้เรียนรู้ว่า ควรปล่อยให้การเรียนรู้ลื่นไหล ไม่ยึดติดกับแผนมากเกินไปจนเครียด และฉันรู้สึกสบายใจขึ้นมาก เมื่อปรับเปลี่ยนตัวเองได้เช่นนั้น

ทำไมที่ผ่านมาฉันจึงปล่อยผ่านและไม่พยายามแก้ไขเรื่องลายมือ และการทำงานไม่เรียบร้อยของนักเรียน?

ต้องยอมรับเลยว่า ปัญหาเรื่องลายมือ และการทำงานไม่เรียบร้อยนี้เป็นสิ่งที่ติดอยู่ในใจ ทุกครั้งที่ตรวจงาน ไม่ว่าจะเขียนสะท้อนกลับไปเพื่อให้แก้ไข หรือการเดินทางไปพบเมื่อเห็นนักเรียนเขียนไม่สวย แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้ดีขึ้นแต่อย่างใด บ่อยครั้งเข้าจึงกลายเป็นความเคยชินกับปัญหา กลายเป็นปล่อยผ่านและไม่ได้รับการแก้ไข จนกระทั่งครูใหม่ได้เห็นลายมือของเด็กบางคน และทักท้วงเรื่องนี้ขึ้นมา ปัญหานี้จึงทำให้ฉันได้กลับมาทบทวนคิดอีกครั้ง

สาเหตุบางประการที่ฉันยังปล่อยผ่าน อาจจะเป็นเพราะ ฉันเห็นว่า ที่จริงแล้วเด็กกลุ่มนี้ ไม่ได้มีปัญหาด้านการเรียนรู้แต่อย่างใด เพียงแต่เกิดจากความไม่ตั้งใจ ขี้เกียจเขียน หรือบางคน อาจจะมีสภาพร่างกายไม่พร้อม เช่น ข้อต่อไม่แข็งแรง ฉันจึงมองข้ามและไม่เห็นความสำคัญของปัญหานี้

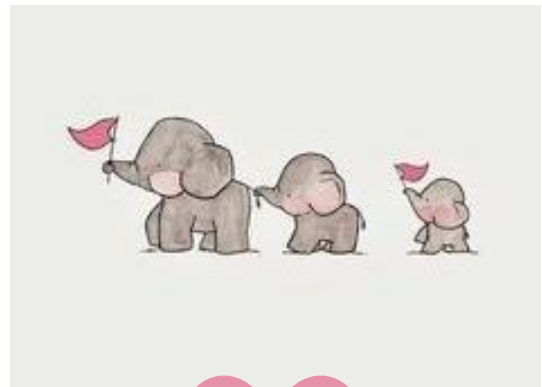
แล้วปัญหานี้สำคัญมากแค่ไหน ? ทำไมจึงสำคัญสำหรับฉัน ? ถ้าฉันไม่แก้ไข จะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเด็ก

ฉันเริ่มกลับมามองเห็นความสำคัญของปัญหานี้อีกครั้ง และพยายามเริ่มแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อไม่ให้ลักษณะนิสัยที่ไม่ดีติดตัวเด็กไป ฉันควรสร้างคุณลักษณะที่ดีนี้ตั้งแต่ยังเด็กจะดีที่สุด เมื่อมองย้อนกลับไป พบว่า เด็กโรงเรียนนี้แทบจะไม่เคยได้รู้วิธีเขียนตัวหนังสือที่ถูกต้องเลยด้วยซ้ำ เด็กไม่เคยคัดไทย คัดลายมือและเรียนรู้วิธีการเขียนให้สวยงาม แต่การจะให้เด็กคัดไทยเหมือนอย่างสมัยก่อนก็จะเป็นการบังคับ

และดูหนักหนามากเกินไป ฉันจึงเริ่มจากการสร้างแรงบันดาลใจ ให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจากเพื่อน ให้เด็กได้เปิดสมุดดูพัฒนาการของตัวเอง ตั้งแต่ฉันหะ ว่าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แยกลง หรือไม่เปลี่ยนแปลง เด็กบางคนเปิดดูสมุดและคิดใคร่ครวญอยู่นานมาก เด็กๆได้ทบทวนตัวเอง เห็นตัวเอง และอยากจะพัฒนาตัวเองโดยที่ไม่มีใครบังคับ ฉันให้เด็กคัดลอกบทกลอนที่เรียนไปให้สวยที่สุด ใส่ความตั้งใจลงไปให้มากที่สุด โดยไม่ได้กำหนดว่าจะต้องคัดจนจบบท นักเรียนสามารถเลือกคัดตามที่ตัวเองอยากทำและทำไหว ผลปรากฏว่า เด็กๆบางคนอยากจะคัดจนจบบท (ซึ่งยาวมาก) บางคนเลือกคัดแค่บทหรือสองบท แต่ก็พยายามตั้งใจอย่างที่สุด ฉันไม่เห็นมีเด็กคนใดเกิดอาการต่อต้านหรือไม่อยากคัดเลยสักคน ซึ่งผิดกับที่คาดไว้มากกว่าเด็กคงจะเกลียดการคัดไทย เด็กหลายคนกลับสะท้อนว่ารู้สึกสนุก รู้สึกดีใจที่ตัวเองลายมือสวยขึ้น รู้สึกเหมือนเป็นคนละคนเลย เด็กที่เคยไม่ตั้งใจกลับมีสมาธิจดจ่อดีมาก และเขียนได้ดีขึ้นจนน่าประหลาดใจ

จากนี้สิ่งที่ฉันต้องพยายามต่อไปคือ การรักษาความตั้งใจเขียนของเด็กๆให้คงทน และไม่หายไป จนเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่ดีติดตัว อย่างน้อยถ้าเด็กๆสามารถตั้งใจกับบางสิ่งบางอย่างจนเกิดความสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจ การตั้งใจ

เรียนและตั้งใจทำสิ่งอื่นๆก็คงเป็นคุณลักษณะที่ดีที่อาจจะตามมาได้ (ฉันหวังอย่างนั้น)

ฉันมีปฏิสัมพันธ์ต่อนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ?

หลังจากที่ได้อ่านคำถามในหนังสือ วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู คำถามข้างต้นนี้ ทำให้ฉันนึกคิดถึงตัวเองทันที และถามตัวเองทันทีว่า จริงๆแล้วฉันมีอคติกับนักเรียนบางคนหรือไม่ ฉันรับฟังแต่คำตอบที่ฉันต้องการโดยไม่เคารพคำตอบที่แตกต่างหรือไม่

ในทุกๆห้องเรียน ฉันเชื่อว่าจะต้องมีเด็กบางคนที่เราเรียกว่าเป็น “ตัวปัญหา” ส่วนใหญ่จะเป็นด้านพฤติกรรม เช่น ก่อวุ่นชั้นเรียน ไม่มีมารยาท พูดแทรก คุยเล่นในชั้นเรียน ทำให้หลายครั้งครูมักจะมึนคติดกับเด็กเหล่านี้โดยไม่รู้ตัว นานวันเข้า กลายเป็นว่าจะต้องดูกันอยู่ตลอดเป็นประจำ ครูเคยชินกับคำพูดเหล่านี้ ชมเชยกันน้อยลง และไม่ได้ปรับพฤติกรรมเหล่านี้อย่างจริงจังสักที ฉันจึงมักที่จะรู้สึกไม่ดี

และรู้สึกมีอารมณ์เข้ามาแทรกอยู่บ่อยๆ เมื่อมีคน
ก่อกวนชั้นเรียน

เมื่อมีคำถามเหล่านี้เกิดขึ้น ฉันหัน
กลับมามองตัวเองและเริ่มปรับ พยายามทำให้
นิ่งและพยายามไม่มีอคติกับเด็กๆคนใดเลย เข้า
ไปสอนด้วยใจที่เป็นกลาง ยิ้มแย้ม พยายาม
เข้าใจนักเรียนให้มากที่สุด พูดคุยเปิดใจและ
ชมเชยมากขึ้น ฉันพบว่าตัวเองมีความสุข ผ่อน
คลายขึ้นอย่างมาก ห้องเรียนไม่ตึงเครียด เด็กๆ
มีความสุข มีหลายครั้งในขณะที่สอน ฉันพบว่า
นักเรียนหลายคนไม่จดจ่อ คุยเล่นกันบ้าง ฉันก็
จะหยุดชั้นเรียนและให้นักเรียนกลับมาสนใจที่ตัว
ฉันทุกครั้ง เมื่อบ่อยครั้งเข้า ฉันก็รู้สึกว่าตัวเอง
เหนื่อยมากที่ต้องทำแบบนี้ แต่พอพยายามทำ
ความเข้าใจ ไม่เข้าไปควบคุมชั้นเรียนมาก ปล่อยให้
ผ่านไปบ้าง ฉันพบว่า นักเรียนสามารถกลับมาจด
จ่อได้เอง เมื่อถึงเวลาที่เขาพร้อม ดังนั้น สิ่งที่ฉัน
ต้องเข้าใจและปรับตัวเองให้ได้คือ ใจเย็นและรอ
ให้เป็น

การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงถึงคุณค่าและสิ่ง ที่เด็กๆสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัว มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ช่วยสร้างการ เรียนรู้ได้ดี

การให้คุณค่าต่อสิ่งที่เรียน การเรียน
ภาษาผ่านบริบทของสิ่งต่างๆใกล้ตัว ทำให้เด็ก
รู้สึกสนุกและให้ความสนใจมาก เกิดการเรียนรู้
ได้ดี เด็กๆไม่ได้รับถ่ายทอดความรู้จากครูฝ่าย
เดียว แต่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและ
นักเรียน นักเรียนและนักเรียน อยู่ตลอดเวลา
เด็กๆชั้นหนึ่งในปีนี้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านการ
เรียนรู้ร่วมกันและทำงานร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง
ตั้งแต่ภาคต้นทะ และเห็นได้ชัดในภาคเรียน
วิม้งสา จากที่เคยมีปัญหาในการทำงานกลุ่ม การ
ทำงานร่วมกัน เด็กๆในเวลานี้มีความเห็นอกเห็น
ใจกันมากขึ้น ช่วยเหลือกัน เรียนรู้ร่วมกัน
สามารถสอนเพื่อนได้ รู้จักการวางแผนการทำงาน
แบ่งหน้าที่ แบ่งงานกันทำโดยที่ครูไม่ต้องเข้าไป
บอก (เป็นทักษะที่ติดตัวมาตั้งแต่การทำโครงการ
ขึ้นใจในแต่ละเทอม)

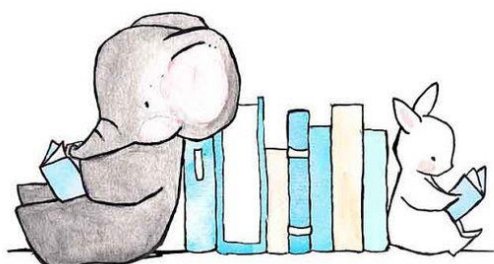
“เด็กๆดูเรียนกันอย่างมีความสุขมากเลยนะนุ่น”

นี่คือคำพูดของครูประจำชั้นที่ช่วยสะท้อนให้ฉันฟังหลังจากเห็นภาพห้องเรียนที่มีชีวิตชีวา มีเสียงพูดคุยปรึกษาถกเถียงกันดังระงม ภาพของเด็กๆที่กำลังช่วยกันคิดคำที่สะกดด้วยมาตราแม่กง กน เกย เกอว บ้างก็ช่วยกันระดมความคิด บ้างก็วิ่งหาคำตามมุมห้อง ชั้นหนังสือ หรือแม้แต่ในหนังสือมานะมานีที่อ่านกันทุกเช้า ช่วยกันเปิดหาคำอย่างขะมักเขม้นแล้วรีบวิ่งมาบอกให้เพื่อนเขียนด้วยสีหน้าดีใจราวกับได้พบของเล่นถูกใจ

ฉันยิ้มให้กับภาพตรงหน้า ในใจก็เห็นด้วยกับสิ่งที่ครูประจำชั้นบอก

เด็กๆดูมีความสุขกับการเรียนรู้มากจริงๆ

สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนขณะนั้น เมื่อมองย้อนกลับไป ทำให้ฉันได้กลับมาคิดใคร่ครวญถึงคำถามที่ว่า

คุณค่าที่ตัวฉันยึดถือคืออะไร ?

ฉันมักจะคิดกับตัวเองเสมอว่า **ห้องเรียนที่เจียบ** อาจจะไม่ได้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากเท่า**ห้องเรียนที่เสียงดัง** เสียงดังในที่นี้หมายถึง เสียงของนักเรียนที่ร่วมกันทำกิจกรรม ร่วมตอบคำถาม ปรึกษา ถกเถียงกัน กล่าวพูดกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกับครู ได้โดยไม่กลัวครูดุ และครูพร้อมที่จะรับฟังเสียงเหล่านั้นด้วยใจที่เปิดกว้างและเป็นกลาง นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้

ดังนั้น จากคุณค่าที่ฉันยึดถือข้างต้น สอดคล้องกับการใคร่ครวญสะท้อนคิดของตนเองในครั้งที่แล้ว เรื่องของ**การมีปฏิสัมพันธ์** **ต่อนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน**

หลังจากที่ได้มองเห็นตนเองและเริ่มเดินสู่เส้นทางใหม่ด้วยใจที่เป็นกลาง พยายามไม่ควบคุมชั้นเรียนมากเกินไป พูดคุยกันให้มากขึ้น ชมเชยกันให้ดังเข้าไปในใจเด็ก สิ่งที่เปลี่ยนไปในตัวครู ส่งผลไปยังตัวเด็กหลายๆคนที่เคยเป็น **“ตัวปัญหา”**

ทุกๆครั้งที่เห็นเด็กเหล่านี้ทำดีเพียงเล็กน้อย ฉันจะรีบชมเชยให้เสียงดัง ให้เพื่อนรับรู้ทั่วห้อง บ่อยครั้งเข้า เด็กๆเหล่านี้มีแนวโน้มที่ดีขึ้นในเรื่องการเคารพผู้อื่น จากที่เคยชอบพูดแทรกไร้สาระ ก็เริ่มน้อยลง จนเกือบจะไม่มี สามารถจดจ่อกับการเรียน ได้มากขึ้น ตั้งใจทำงานมากขึ้น และเต็มใจปรับปรุงผลงานตามที่ครูแนะนำ เห็นได้ชัดจากการพยายามปรับปรุงลายมือให้ดีขึ้น และรักษาคุณภาพของงานที่ดีไว้ได้

ท่าทีของครูก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะทำให้ ผู้เรียนไม่กลัวที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความมั่นใจ ในการแสดงความคิดเห็น กล้าลองผิดลองถูก ฉันพยายามเป็นครูที่ใจเย็นมากขึ้น รับฟังมากขึ้น และแทบจะไม่ค่อยขึ้นเสียงดังหรือแสดงท่าทีดู ใช้อำนาจ จนทำให้นักเรียนรู้สึกกลัว ฉันคิดว่า หากครูกำหนด กติกาที่ชัดเจนและทำให้เป็นกิจวัตร เมื่อต้องการให้ นักเรียนฟังหรือกลับมาจดจ่อ เพียงแค่เคาะระฆังแห่ง สติครั้งสองครั้ง และรออย่างใจเย็นโดยไม่ต้องดูตา นักเรียนก็จะกลับมาจดจ่อได้เอง อาจจะมีบางคนที่ต้องย่ำบ้างแต่ส่วนใหญ่รับรู้สัญญาณเหล่านี้ได้เอง สิ่ง สำคัญคือ ครูต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ และทำ ให้นักเรียนคุ้นชินเป็นกิจวัตร

อีกหนึ่งเรื่องที่สะท้อนถึงคุณค่าที่ฉันยึดถือ และเกิดขึ้นจริงในห้องเรียนตลอดภาคเรียนวิมังสา คือ **ห้องเรียนที่มีชีวิตชีวาอันเกิดจากการเรียนรู้**

ร่วมกัน ในภาคเรียนนี้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มช่วยกัน หาค่าที่มีตัวสะกดแม่กง กน เกย เกอว การทำงาน กลุ่มครั้งนี้ ทำให้ฉันได้มองเห็นการเรียนรู้ของเด็ก ชัดเจนขึ้นมาก เห็นวิธีการที่นักเรียนบางคนไปค้นหา คำเพิ่มเติมตามสิ่งต่างๆรอบห้อง โดยที่ครูไม่ต้อง บอก เห็นนักเรียนหลายคนพยายามอธิบายและสอน เพื่อนว่า คำนี้ไม่ใช่แม่เกยนะ เป็นสระเอี้ยต่างหาก เห็นว่ามีใครบ้างที่ควรได้รับการช่วยเหลือ ใครที่ยังไม่ เข้าใจ เห็นนักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือกัน หลายๆครั้งเมื่อทำงานเสร็จ มักจะเดิน ไปช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาด้านการสะกดคำ และทำ กันอย่างนี้จนเห็นเป็นภาพชินตาตลอดภาคเรียนนี้ ฉันได้ทำหน้าที่ของครูในการสังเกตนักเรียนได้อย่าง เต็มที่ เพราะนักเรียนต่างเป็นเจ้าของการเรียนรู้ได้ เรียนรู้ด้วยตนเองและจากเพื่อนๆ โดยไม่ได้รับ ถ่ายทอดจากครูแค่ฝ่ายเดียว และสิ่งหนึ่งที่เป็นความ ชื่นใจสำหรับฉันกับนักเรียนในปีนี้เป็น นักเรียน สามารถพูดโต้ตอบและรับฟังกันทั้งห้องได้นานขึ้น ฉันเชื่อว่าเป็นผลมาจากการที่เด็กๆฟังเพื่อนสะท้อน อย่างสม่ำเสมอมาตั้งแต่ฉันหะ จนสามารถเป็นผู้ฟังที่ ดีได้มากขึ้น และฉันได้สะท้อนสิ่งเหล่านี้กลับไปให้ เด็กๆฟังอยู่บ่อยๆ ทำให้เด็กๆภูมิใจและพยายามรับ ฟังเพื่อนให้ดีขึ้น

จากใคร่ครวญ...สู่การศึกษา...เพื่อพัฒนาความเข้าใจ

หากกล่าวถึงคำว่า “วิจัย” อาจจะดูเป็นเรื่องที่ใหญ่ ยุ่งยาก ซับซ้อน ต้องเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลมากมาย ฟังดูเป็นเรื่องยากและไกลตัว งานเขียนชิ้นนี้แม้จะใช้ชื่อว่าวิจัยชั้นเรียน แต่ก็คงพูดได้ไม่เต็มปากนัก เพราะฉันยังขาดองค์ประกอบหลายๆอย่างของงานวิจัย แต่สิ่งหนึ่งที่ฉันพูดได้เต็มปากคือ ณ ตอนนั้น ฉันเป็นครูที่มีความเข้าใจตนเองมากขึ้น มองเห็นปัญหา มองเห็นคุณค่าที่ตนเองยึดถือ และสิ่งเหล่านี้ฉันได้มันมาจาก... “การใคร่ครวญสะท้อนคิดอย่างลึกซึ้ง” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ “วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู”

เมื่อครั้งได้รับโจทย์ของงานเขียน KM ครั้งนี้ สิ่งแรกที่ฉันคิดคือ

“ทำไม่ได้แน่”

“จะเก็บข้อมูลทันได้อย่างไร”

“ฉันไม่เข้าใจสิ่งนี้...มันคืออะไรกันแน่”

ฉันยอมรับว่าเป็นงานเขียนที่ยากที่สุดตั้งแต่เคยเขียนมา เพราะเริ่มด้วยการไม่รู้อะไรเลย จับทางไม่ถูก ท้อแท้ และไม่อยากทำ

ฉันเริ่มมองเห็นแสงสว่าง เมื่อได้ลองเขียนใคร่ครวญสะท้อนคิดอย่างจริงจัง สิ่งนี้เป็น

กุญแจดอกแรกที่ไขความคับข้องใจและพาฉันก้าวเข้าสู่ “การวิจัยชั้นเรียน”

การใคร่ครวญสะท้อนคิดช่วยให้ฉันเข้าใจตัวเองได้ดีมาก เป็นเรื่องที่ดีหากครูทุกคนจะใคร่ครวญตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะทำให้เรามองเห็นปัญหาและพยายามหาทางแก้ไข

กุญแจดอกที่สอง คือ การใคร่ครวญถึงคุณค่าที่ตัวเองยึดถืออยู่ สิ่งนี้คือส่วนสำคัญมาก เพราะเราจะสามารถกำหนดหัวข้อวิจัยในการพัฒนาตัวครูและผู้เรียน ให้เกิดขึ้นตามคุณค่าที่เรายึดถือได้

เป้าหมายงานวิจัยของฉันในครั้งนี้อาจไม่ใช่การสร้างทฤษฎีทางการศึกษาขึ้นมาใหม่ ฉันเพียงแค่ต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ทำอยู่ให้ลึกซึ้ง และเพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการด้านการสอนที่อาจจะพัฒนาขึ้นโดยไม่รู้ตัว หากไม่ได้ทำการวิจัยและใคร่ครวญให้มองเห็นอย่างถ่องแท้

“ห้องเรียนที่มีชีวิตชีวากันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน”

จากการใคร่ครวญถึงคุณค่าที่ยึดถือ ได้มาซึ่งหัวข้อที่ฉันสนใจศึกษา คือ **“ห้องเรียนที่มีชีวิตชีวากันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน”**

ภาคเรียนวิม้งสา เด็กๆ ชั้น ๑ จะได้เริ่มเรียนคำที่มีตัวสะกดในมาตราต่างๆ ได้แก่ แม่กง แม่กน แม่เกย แม่เกอว จากผลการสอนที่ผ่านมาในปีที่แล้วพบว่าเด็กๆยังไม่ค่อยมีความเข้าใจและแม่นยำในการใช้ตัวสะกด ฉันและครูคูวิชาจึงได้ปรึกษากับครูใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนแผนการสอนให้นักเรียนในปีนี้

ครูใหม่เสนอแผนการสอนเรื่องตัวสะกดที่น่าสนใจ โดยใช้เรื่องที่อยู่ใกล้ตัวและเป็นสิ่งที่นักเรียนสนใจ บวกกับการสอดแทรกบทกลอนต่างๆ แฝงข้อคิดและคุณค่าในเรื่องการใช้ชีวิต การเรียนตัวสะกดผ่านบทกลอนเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะนักเรียนจะได้ฝึกการฟังเสียงและจำแนกเสียงต่างๆ ที่เหมือนและแตกต่างกันได้

ส่วนสำคัญของการเรียนคือ ครูให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง บทกลอนเรื่องต่างๆ ได้แก่ มด นกเงือก ภูเขา ดอกไม้ จะถูกเว้นตัวสะกดไว้ และให้นักเรียนแต่ละคนออกมาเติมให้เป็นคำที่ถูกต้อง โดยมีเพื่อนๆคอยตรวจสอบคำตอบ

เมื่อเติมตัวสะกดเสร็จสมบูรณ์แล้ว ครูจะดึงตัวสะกดทั้งหมดออก พร้อมทั้งแจกใบงานให้ทุกคนเติมตัวสะกดทั้งหมดด้วยตนเอง หากใครไม่เข้าใจเพื่อนๆที่นั่งอยู่ในกลุ่มเดียวกัน จะต้องเป็นคนอธิบายและสอนเพื่อนให้เข้าใจ

- สิ่งที่ได้เรียนรู้ระหว่างกระบวนการนี้คือ นักเรียนสามารถอธิบายและถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนได้ โดยไม่ใช่การบอกคำตอบ เช่น บางคนพยายามอ่านออกเสียงคำๆนั้นให้ชัดๆ ให้เพื่อนฟังเสียงตัวสะกดนั้น และตอบ
- นักเรียนที่ไม่เข้าใจ พยายามเปิดใจและไว้วางใจให้เพื่อนที่เก่งสอนตนเอง ส่วนนักเรียนที่สอนก็รู้สึกภาคภูมิใจ เกิดเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีแต่ความรู้สึกดีแก่กัน การทำเช่นนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเด็กหญิงเจน (นามสมมติ) เจนเป็นเด็กเรียนดี ตั้งใจทำงาน แต่มักจะนึกถึงตนเองเป็นใหญ่ ฉันสังเกตว่าตอนโครงการงานชิ้นใจ ภาคเรียนจิตตะ เวลาเพื่อนมีคำถามหรือข้อสงสัย เจนเลือกที่จะไม่ตอบ ไม่สนใจ

โดยใช้คำพูดว่า “ก็ไปหาเองสิ ไม่อยากตอบ” เจนเป็นแบบนี้อยู่หลายครั้ง และฉันได้พยายามพูดคุยเรื่องนี้บ่อยๆ แต่ในภาคเรียนนี้หลายครั้งที่เจนเต็มตัวสะกดเสร็จแล้ว จะเดินเข้ามาหาฉันและขอเดินไปสอนเพื่อนกลุ่มอื่นๆด้วย เพราะสอนกลุ่มของตนเองจนทำได้หมดแล้ว เด็กเก่งๆอีกหลายคน หรือแม้กระทั่งเด็กที่ถูกเพื่อนสอนมา ก็ขอลองไปสอนเพื่อนคนอื่นดูบ้าง ทุกคนดูมีความสุขมากที่ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกลายเป็นวัฒนธรรมของห้อง ในครั้งต่อๆมา ที่จะช่วยดูแลเพื่อนที่ต้องการความช่วยเหลือ

จากขั้นตอนการเต็มตัวสะกด นำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันแบบกลุ่ม ฉันได้เปิดใจหทัยให้เด็กๆ ช่วยกันหาคำที่มีตัวสะกดแม่กง กน เกย เกอว เพิ่มเติมนอกเหนือจากในบทกลอนมาให้ได้มากที่สุด โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5 คน คละความสามารถ กิจกรรมนี้ทำได้ซ้ำถึง 4 แผน แต่หน้าแปลกใจที่เด็กๆ กลับไม่แสดงท่าทีเบื่อหน่าย และเฝ้ารอคอยกิจกรรมนี้มาก

ที่สุด...กิจกรรมนี้ฉันได้เรียนรู้อะไร และเกิดอะไรขึ้นบ้างกับตัวเด็ก?

การเลือกศึกษาหัวข้อนี้ ทำให้ฉันพัฒนาความรู้ความเข้าใจของสิ่งที่ทำอยู่ได้อย่างลึกซึ้ง ดังนี้

1. แผนการเรียนรู้ที่จัดเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) และตอบสนองแนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ได้อย่างชัดเจน

2. การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) เปิดโอกาสให้ครู formative กระบวนการเรียนของเด็กแต่ละคนได้ชัดเจนขึ้น เช่น มีเด็กหลายคนที่สามารถอธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนฟังได้ เมื่อพบว่าเพื่อนคนหนึ่งในกลุ่มเขียนคำว่า “เสี่ย” ลงไปในช่องของตัวสะกดแม่เกย และเธอรีบหักท้วงขึ้นได้ทันทีว่า “นี่ไม่ใช่แม่เกยนะ แต่เป็นสระเอี้ยต่างหาก ลองสังเกตดูให้ดีๆ”

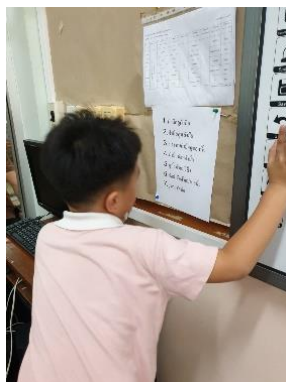
3. ฉันพบว่าความรู้ไม่ได้เกิดขึ้น

จากการที่เด็กรับถ่ายทอดจากครูแค่ฝ่ายเดียว แต่ความรู้ยังเกิดขึ้นได้จากการพูดคุยอย่างกระตือรือร้น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ของเด็กๆแต่ละ

คนที่มีความแตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จของกลุ่ม

4. ฉันมองเห็นกระบวนการสำคัญมากกว่าผลงาน

ทักษะที่เด็กได้จากการเรียนรู้ร่วมกันนี้คือ สิ่งที่ฉันให้ความสำคัญ เช่น กระบวนการคิด การแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์ที่ท้าทาย เช่น ครูเปิดโจทย์ที่มีเงื่อนไขเพิ่มมากขึ้น มีการแข่งขันเพื่อสร้างแรงจูงใจ เป็นต้น เด็กๆรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นได้จาก เมื่อทำกิจกรรมซ้ำในแผนต่อมา เด็กๆหลายกลุ่มเริ่มมองหาวิธีการให้ได้มาซึ่งคำตอบที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เด็กๆเริ่มเดินไปรอบห้องสังเกตหาคำต่างๆว่ามีตามที่โจทย์กำหนดหรือไม่ หลายคนเลือกค้นหาคำจากหนังสือนิทานที่อยู่ในชั้นหนังสือในห้อง หรือเปิดหาในหนังสือมานะมานิ

5. การเรียนรู้ร่วมกัน(Collaborative Learning) ทำให้เด็กที่มีปัญหาไม่ยอมเริ่มงานตอนทำงานเดี่ยว เปลี่ยนไปกลายเป็นคนที่กระตือรือร้นมากตอนทำงานกลุ่ม

ข้อค้นพบนี้เป็นสิ่งที่ฉันและครูคู่วิชาเห็นตรงกันว่าเกิดขึ้นกับเด็กทุกห้องที่มีลักษณะนี้ เด็กกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญมากตอนทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือเพื่อนเป็นอย่างดี แตกต่างจากตอนทำงานคนเดียวที่ครูต้องคอยกระตุ้นทุกครั้งจึงจะทำ ฉันคิดว่าการเรียนรู้ร่วมกันเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความถนัดต่างกัน ได้แสดงความสามารถของตัวเองได้มากขึ้น เด็กทุกคนรู้ว่า มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของคนอื่นเท่ากับของตนเอง และความสำเร็จของคนๆหนึ่งก็ช่วยให้คนอื่นประสบความสำเร็จด้วย เกิดเป็นพลังกลุ่มที่ส่งเสริมให้เด็กๆไปสู่เป้าหมาย

6. หน้าที่ของครูในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่นี้คือ ครูต้องเป็นผู้ที่คอยสังเกตและหาโอกาสแนะนำ เราสามารถให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาติดขัดของเด็กได้ทันทีเมื่อพบเห็น เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กระบวนการทำงานไปต่อได้อย่างลื่นไหล และในช่วงสุดท้ายนอกเหนือจากการสรุปความรู้จากบทเรียน ครูควรเน้นให้เด็กได้

ประเมินการทำงานของกลุ่มตัวเองทุกครั้ง เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป ยกตัวอย่างเด็กนักเรียนกลุ่มหนึ่ง ในการทำงานครั้งแรกเป็นกลุ่มที่ได้ค่าน้อยที่สุด คือ 6 คำ ในขณะที่กลุ่มอื่นได้ 40-60 คำ จึงได้ให้นักเรียนสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น และได้ให้กำลังใจทั้งทำยว่า “วันนี้กลุ่มนี้ได้เรียนรู้ความผิดพลาดแล้ว ครั้งหน้าอาจจะได้คำเพิ่มมากขึ้น จาก 6 คำเป็น 60 คำเลยก็ได้นะ” และเป็นที่น่าประหลาดใจมากกว่า ครั้งต่อมาเด็ก ๆ กลุ่มนี้กลับได้คำเพิ่มขึ้นเป็น 60 คำจริงๆ ส่งผลให้เด็ก ๆ ภูมิใจในตัวเองมาก

วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู ช่วยสะท้อนให้ฉันได้ใคร่ครวญ มองเห็นคุณค่าที่ตัวเองยึดถือ จนนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง “Collaborative Learning” ได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ได้รู้ว่าการที่ทำอยู่ช่วยทำให้เด็ก ๆ เกิดทักษะด้านต่างๆมากมาย งานชิ้นนี้อาจไม่ได้เป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์นัก แต่สิ่งสำคัญคือฉันได้พัฒนาการสอนของตัวเองขึ้นมาอีกขั้น และเริ่มเดินทางเข้าใจวิธีการวิจัยที่เข้าด้งคุณค่าการเป็นครูมืออาชีพมากขึ้น

“

ครูบุ๋น ครูภูมิปัญญาภาษาไทย ชั้น ๑